

Utlåtande i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående förändrade föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges egendom.

Utlåtande i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående förändrade föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges egendom.

Uti tre särskilda vid innevarande års riksdag väckta och till lagutskottet hänvisade motioner, nemligen n:o 3 inom Första Kammaren af friherre *Klingspor*, n:o 84 inom Andra Kammaren af herr *A. W. Nilson* i Lidköping och n:o 165 inom samma kammare af herr *P. P. Waldenström*, har väckts fråga om införande af mera betryggande bestämmelser rörande förvaltningen af omyndiges egendom.

Friherre *Klingspors* motion är af följande lydelse:

»Nu gällande lagbud rörande förvaltningen af omyndiges egendom återfinnas i ärfdabalkens 22 och 23 kapitel samt i »lag angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 18 april 1884».

Känt och erkänt är, att dessa lagbud icke bereda tillräcklig trygghet mot förskingring af omyndiges tillgångar.

Visserligen kan en förmyndare icke utan domstolens tillstånd sälja eller med gäld belasta den omyndiges fasta egendom. Men den lösa egendomen, värdehandlingar och kontanta medel kan förmyndaren deremot disponera utan rättens lof. Det är derigenom möjligt för honom att för andra ändamål än myndlingens bästa använda dennes tillgångar och att för egen eller andras räkning disponera dem på ett sätt, som medför deras totala förlust. Tidt och ofta återkommande händelser vittna, sorgligt nog, om den våda, för hvilken de omyndige i detta fall äro utsatta.

Nämnda lagbud stadga väl, att förmyndare skall årligen till »gode män», hvilka utses af kommunerna, »afgifva räkning öfver allt det han har om händer, med uppgift om den säkerhet, mot hvilken den omyndiges reda penningar äro utsatta»; och, om de gode män, hvilka skola granska denna räkning, »finna nödigt att taga kännedom af omyndigs värdehandlingar, vare förmyndaren pligtig att på begäran hålla dem gode männen till handa».

Men en hvar torde inse, huru lätt, trots denna inventering, äfven om en sådan verkligen företages en gång på året, en förmyndare kan — utan all kontroll under mellantiden eller hela den öfriga delen af året — så väl använda åtskilliga af dessa värdehandlingar såsom hypotek för egna skuldförbindelser som ock helt och hållet förskingra den omyndiges förmögenhet i kontanter och värdepapper.

Lagen af 1884 paragraf 11 utvisar, i fall förmyndares vederhäftighet är tvifvelaktig, en utväg, då den stadgar:

»Anser god man nödigt, att förmyndare lemnar inteckning eller annan säkerhet för den omyndiges medel, anmäla det ock för rätten, och förordne derom rätten, efter förmyndarens hörande, såsom nödigt och skäligt pröfvas.»

Uppenbart är dock, att denna utväg alltid lemnar de omyndiges medel ett synnerligen svagt skydd, då väl skäligen antagas kan, att vid de flesta tillfällen, när misstanke mot förmyndares vederhäftighet föranleder en dylik anmälan, dennes affärsställning redan är sådan, att någon verklig säkerhet icke af honom kan vinnas. Den icke ringa tidsutdrägt, som »förmyndarens hörande» och »rättens förordnande» föranleda, ger för öfrigt den på balans varande förmyndaren lätt tillfälle att försvinna med återstoden af den omyndiges kassa.

Då det torde vara omöjligt att öfver förmyndares görande och låtande utöfva en ständigt fortgående kontroll, och då förmyndarskapet är ett medborgerligt onus, ofta förenadt med mycken omtanke samt mycket besvär och obehag, hvilket uppdrag dock ingen utan laga ursäkt eger undandraga sig, samt det därför icke heller kan vara lämpligt att för förmyndare uppställa sådana regler och vilkor, som göra deras befattningar öfver måttan tunga, torde all anledning förefinnas att genom frågans ordnande på annat sätt bereda den bästa säkerhet, som kan åstadkommas.

I vårt grannland Danmark är sedan år 1868 ett för hela landet gemensamt »Overformynderi» infördt, och i Norge är, genom lag af den 28 september 1857, en fullständig administration af de omyndiges medel

under offentlig kontroll anordnad kretsvis. Tillfredsställelsen med dessa anordningar lär också i båda landen vara stor.

Omtanken om de omyndiges bästa fordrar, att någon dylik offentlig institution införes äfven i vårt land, och ehuru hvarjehanda svårigheter tvifvels utan måste uppstå för dess anordnande, torde dock fördelen af densamma vara så stor, att man icke bör rygga tillbaka för samma svårigheter.

Med hänsyn härtill får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen ville uti underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till en lag i syftning, att omyndiges tillgångar i reda medel och säkerhetshandlingar ställas under omedelbar förvaltning af offentlig myndighet.»

Uti motionen n:o 84 anför herr Nilson:

»Allt sedan innevarande århundrades förra hälft hafva gång efter annan hos Riksdagen framlagts förslag till ett bättre ordnande af vårt förmyndarskapsväsen, men utan att intill närvarande stund hafva ledt till några mera genomgripande förändringar i detsamma. Först år 1869 lyckades det omsider vinna Riksdagens bifall till en föreslagen grundligare reform i hithörande lagstiftning, och i dess skrifvelse n:o 87 begärdes hos Kongl. Maj:t utarbetandet af en ny lag i ämnet. Denna skrifvelse, hvori förordades, bland annat, inrättandet af ett slags förmyndarekamrar eller nämnd, hvilken skulle bestå af erforderligt antal skicklige och vederhäftige personer för hvarje domkrets eller annat lämpligt område, förklarade emellertid några år senare Kongl. Maj:t icke kunna till någon dess åtgärd föranleda. Sedermera gjorde dåvarande justitieombudsmannen framställning till 1881 års Riksdag, hvori, under framhållande af 1861 års förmyndareförordnings såväl formella som öfriga många brister, föreslogs ny lagstiftning angående förvaltningen af omyndiges egendom. Hans särdeles klart och grundligt motiverade förslag till ordnande af dithörande förhållanden i vårt land var hufvudsakligen grundadt på den i Norge ännu gällande 1857 års lag om förmyndaremedels förvaltning, hvars viktigaaste bestämmelse är den om tillsättandet af två öfverförmyndare för visst bestämdt område, hvilka skola utöfva närmaste kontrollen öfver förmyndarne samt hafva vården om den omyndiges kontanta tillgångar och värdepapper. Detta justitieombudsmannens förslag blef emellertid af det årets lagutskott i dess utlåtande n:o 19 afstyrkt och lyckades icke heller vinna Riksdagens godkännande.

Sedan dess befinner sig vår förmynderskapslagstiftning ännu alltjemt på i det närmaste samma otillfredsställande ståndpunkt. Visserligen har, med upphäfvande af 1861 års kongl. förordning, ny »lag rörande tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom» blifvit den 18 april 1884 utfärdad; men om ock genom denna lag en del formella brister i den äldre förordningen undanröjdes och en eller annan dessutom tillagd ny bestämmelse bör erkännas utgöra en förbättring, så är det likväl långt ifrån att tillräcklig garanti för en god och tryggande förvaltning af de omyndiges medel vunnits genom den nya lagen. Sådan trygghet torde ej kunna vinnas, med mindre den omyndiges medel, framför allt hans rörliga förmögenhet, ställes under offentlig myndighets förvaltning. Såsom det nu är stäldt, kan ej förekommas, att den omyndiges tillgångar lätt sammanblandas med förmyndarens egna och löpa fara att gå förlorade, om denne kommer på ekonomiskt obestånd. Exempelen härpå äro icke alltför sällsynta, såsom en hvar nog har sig bekant. Den kontroll, som det åligger öfverförmyndaren, d. v. s. den domstol som förordnat förmyndaren, att jemte »gode männen» utöfva, kan ej tänkas varda fullt effektiv, då deras uppdrag i allmänhet fattas hufvudsakligen bestå endast deri, att de en gång årligen inom viss tid skola mottaga och granska den räkning, förmyndaren är skyldig aflemna, jemte uppgift om huru myndlingens kontanta medel äro placerade. Då dennes kontanta tillgångar och värdehandlingar för öfrigt hela året rundt stå till förmyndarens fria förfogande, så utgör denna af gode männen tillfälligt verkställda granskning en väl svag borgen för att medlen städse finnas i godt och säkert förvar. Uppkommer anledning att fatta misstroende till förmyndarens redlighet eller vederhäftighet, ega visserligen gode männen både rättighet och skyldighet att påkalla domstolens särskilda åtgärd till betryggande af myndlingens egendom; men när det kommit derhän, visar sig nog oftast, att detta steg då tagits för sent. Hela nyttan af godemansinstitutionen inskränker sig nu i sjelfva verket dertill, att ordentlig räkning mellan förmyndaren och den omyndige måste föras, hvarigenom det blir klart, huru mycket myndlingen har att fordra af sin förmyndare. Huruvida han kan få ut sin fordran, då han en gång blir myndig, är en annan sak.

Stockholms stad eger sedan långt tillbaka en förmyndarekammare, hvilken fungerar på ett utmärkt sätt och visat sig lemna fullt betryggande garanti för bevarandet af de omyndiges tillgångar. Det må då med skäl väcka förvåning, att lagstiftaren icke länge sedan visat sig an-

gelägen att bereda de omyndige i landets öfriga delar samma trygghet. Må vara, att de för hufvudstaden i detta hänseende vidtagna anordningarna icke lika bra lämpa sig för öfriga städer och den vidsträckta landsbygden, så kunde de dock i mångt och mycket tjena till föresyn för en hela landet omfattande ändamålsenligare förmynderskapslagstiftning. Från andra länders lagstiftning i ämnet, särskildt våra närmaste grannar Norges och Danmarks, hafva vi ock beaktansvärda lärdomar att härvid hemta.

Såsom ofvan är nämndt, har förslag till ny lagstiftning, bygdt på norska förmyndarelagens grunder, en gång varit föremål för svenska Riksdagens behandling, men ej vunnit dess godkännande. Ett förnyande af samma förslag torde därför icke heller nu ega större utsigt till framgång, hvarför jag i stället vill förorda, att den danska lagen af år 1868 angående förvaltningen af omyndiges medel måtte tagas till mönster för en blifvande svensk förmyndarelag, och jag gör detta så mycket hellre, som den danska lagen synes mig mer än den norska hafva betingelser för att i sina grunddrag kunna med fördel vinna tillämpning i vårt land. Båda hafva emellertid så afgjorda företräden framför den hos oss gällande förmynderskapslagen, att man bör finna sig väl tillfreds, hvilkendera än får tjena till förebild vid den reform af vårt förmynderskapsväsen, som är oundgängligt af nöden och ej tål uppskof, om vi skola undgå förebråelsen att allt för länge hafva försummat statens pligt mot våra föräldralöse minderårige, hvilka ej sjelfva kunna sköta och taga vara på sin egendom.

Enligt danska lagen utöfvas öfverförmynderskapet af ett i hufvudstaden upprättadt centralt embetsverk med af Konungen tillsatt chef. Det har två afdelningar, en för Köbenhavn och en för det öfriga Danmark, och har till uppgift att, med vissa inskränkingar, förvalta de omyndiges penningar och värdepapper, under det förvaltningen af myndlingens fastighet (och vissa andra tillgångar) tillkommer den af underdomstolen tillsatte förmyndaren, hvars magtbefogenhet och skyldigheter äro i lagen närmare angifna.

Denna lag — för hvars innehåll i öfrigt hänvisas till den min motion åtföljande bilagan — synes mig i sina hufvudgrunder särdeles lämplig att taga till efterföljd vid reformerandet af vårt lands förmynderskapsväsen. Den medför inga öfverdrifvet höga förvaltningskostnader, men erbjuder för de omyndige all önskvärd trygghet mot förlust eller minskning af deras förmögenhet. Det är ock kändt, att i Danmark

råder den största belåtenhet med dess nuvarande förmynderskapslagstiftning. Man kan invända, att det centralisationssystem, som i förevarande fall låter sig med fördel tillämpas i det lilla, tätt befolkade Danmark, icke passar för vårt så vidsträckta land med dess mera glesa befolkning; men den olägenheten bör lätt kunna öfvervinnas genom anordnande af ett i mån af behof ökadt antal förvaltningscentra i orterna.

I förhoppning att Riksdagen skall dela mina här uttryckta åsigtter så väl om behofvet af vårt förmynderskapsväsens reformerande som om lämpligheten att hos oss härvid tillämpa den princip, hvarpå lagstiftningen i Danmark är byggd, utbeder jag mig från Riksdagens sida ett uttalande i sådan rigtning, samt tillåter mig nu alltså vördsamt föreslå, att Riksdagen hegade i förnyad underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes med afseende å behofvet af betryggande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges medel taga i öfvervägande, huruvida lämpliga bestämmelser i ofvan angifna eller annan syftning borde meddelas, samt i sådant fall låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag i ämnet.»

Till den vid herr Nilsons motion fogade bilagan tillåter sig utskottet att endast hänvisa.

Uti motionen n:o 165 föreslår herr Waldenström, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det ville Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag om sådant ordnande af förvaltningen af omyndiges tillgångar i värdehandlingar, kontanter och annan lös egendom, att den under statens ansvar anförtros åt af staten utsedda förvaltningsorgan.

Till stöd för sin framställning anför herr Waldenström:

»Vid 1894 års riksdag väckte jag en motion angående nödvändigheten att bereda de omyndige större trygghet för bevarandet af den dem tillhöriga egendom, som staten öfverlemnar i förmyndares vård. Min motion blef då af lagutskottet afstyrkt och sedan af Riksdagen afslagen. Det oaktadt dristar jag att äfven nu påkalla Riksdagens uppmärksamhet för denna sak, som synes mig vara af så stor vikt, att den icke bör lemnas å sido förr än den blifvit på fullt tillfredsställande sätt ordnad. »Man kan icke», har en gång en justitieombudsman yttrat i sin berättelse till Riksdagen år 1881, »man kan icke utan bekymmer tänka på de omyndiges ställning, och man kan icke blifva översam i en angelägenhet, hvilken så nära rör alla och så djupt ingriper i familjelifvet som denna om de omyndiges rätt och förvaltningen af deras egendom.»

Hufvudfelet i vår sedan gammalt gällande lagstiftning angående förmynderskap är den stora magt att disponera omyndigs egendom, som tillkommer förmyndare, en magt, som — utom hvad angår fast egendom, hvilken han icke utan domstols tillstånd kan sälja eller med gäld belasta — kan sägas vara oinskränkt. Efter upprepade motioner i Riksdagen och upprepade påpekningar af justitieombudsmannen aflät Riksdagen en skrifvelse till Kongl. Maj:t den 13 maj 1869, hvori den uttalade, att en offentlig myndighet borde inrättas, »till hvilken förmyndare hade att aflemlna myndlingarnes penningtillgångar antingen kontant eller i sådana värdepapper, som af samma myndighet kunde godkännas». Denna myndighet, som kallades nämnd, och som skulle »tillsättas för hvarje domkrets eller annat lämpligt område», skulle det åligga att förvalta medlen samt till förmyndarne för deras myndlingars räkning på bestämda termer utbetala den upplupna räntan. Sedan Kongl. Maj:t funderat på denna skrifvelse i sju och ett halft år, förklarade han den 19 november 1876, att Riksdagens skrifvelse icke kunde till någon åtgärd föranleda. Orsaken dertill var emellertid säkerligen icke den, att då gällande lagstiftning ansågs tillfredsställande, utan att, såsom justitieministern redan den 12 mars 1870 hade förklarat i Andra Kammaren, sammansättningen af den föreslagna nämnden förutsatte »en allmänanda och ett kommunallif», som »ännu icke allestädes voro tillräckligt utvecklade» för att man skulle utan fara kunna lemna omyndiges medel åt »en af kommunen vald nämnd, som svårligen kunde åläggas någon af lag bestämd ovilkorlig ansvarighet».

År 1881 bragte justitieombudsmannen saken åter på tal. Han förordade en lagstiftning efter mönstret af den norska »Lov af 28:de Sept. 1857», enligt hvilken omyndiges medel administreras under offentlig kontroll. Riksdagen accepterade icke detta förslag, men skref emellertid till Kongl. Maj:t den 19 april 1881 med anhållan om förslag till bestämmelser, som mera än de dåvarande kunde bereda trygghet för förvaltningen af omyndiges medel, ehvad det kunde ske genom ändring i 1861 års förordning med »bibehållande af dess hufvudbestämmelser» eller genom förvaltningens byggande på »andra grunder». Till svar derpå anförde justitieministern i statsrådet den 17 juli 1882, att man »åtminstone för närvarande» icke torde kunna komma längre än till en revision af förordningen den 24 september 1861. Emellertid erkände han »vigten af de skäl, som blifvit anförda för en längre gående förändring» samt stälde i utsigt möjligheten af »en successiv öfvergång till en ännu mer betryggande ordning».

Resultatet inskränkte sig emellertid till lag angående tillsyn af förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 18 april 1884, genom hvilken man visserligen försökte bättre ordna tillsynen, men lemnade hufvudfrågan på samma punkt som förr. Förmyndares magt att förvalta sin myndlings egendom qvarstår lika oinskränkt som förr. Och tillsynen är i verkligheten mycket mer sken än sanning. Förmyndaren skall inför af kommunerna utsedda »godemän» »afgifva räkning öfver allt, hvad han har om händer, med uppgift af den säkerhet, mot hvilken den omyndiges reda penningar äro utsatta». Han behöfver icke *uppvisa* denna säkerhet eller *förete* myndlingens värdehandlingar, derest icke godemännen särskildt begära det. Det kan gå åratals, innan detta sker, ja, i vissa fall sker det aldrig. Godemännen äro ofta försynta och vilja icke antyda något misstroende mot förmyndaren genom att begära att få se dem. Men äfven om de en gång om året se dem, så kunna handlingarna då vara för tillfället anskaffade samt redan nästa dag åter stå ute såsom säkerhet för förmyndarens egna affärsförbindelser. På detta sätt mister den ena myndlingen här, den andra der, hvad deras föräldrar, ofta under mycken försakelse för egen del, med svett och möda samlat för sina barns uppfostran.

Med rätta sade justitieombudsmannen i sin embetsberättelse till 1881 års Riksdag: »Det är just den hufvudsakliga bristen i den rättsanstalt, som genom 1861 års förordning skulle bringas till verksamhet, utvecklas och stadgas, att den nemligen icke förnår att bereda säkerhet för bevarandet af de omyndiges tillgångar i reda penningar, fordringsbevis och andra värdepapper.»

»En hvar, som gjort sig förtrogen med äldre tiders lagstiftning i detta ämne och känner den sorgfällighet, med hvilken förmyndares pligter emot de omyndige voro utstakade och öfvervakade, samt den försigtighet och omtanke, som först egnades åt bevarande af de omyndiges medel för förskingring och förstöring genom förmyndares försumlighet eller oredlighet — hvilken omvårdnad kortast och kraftigast fann sitt uttryck i den bekanta satsen: »ej må barnagods eller penningar sjunka eller brinna» — och sedan, när en förmånsrättsordning i lagen infördes, satte de omyndiges rätt framför deras, som för sina fordringar hade inteckning i förmyndarens fasta egendom, måste förvånas, att i vår tid sist berörda rätt med ett penndrag kunnat beröfvas de omyndige, utan annat vederlag än den säkerhet, som 1861 års förordning erbjuder.» Tyvärr ega dessa ord sin fulla tillämpning än i dag. 1884 års lag lemnar icke den omyndige större säkerhet än 1861 års förordning.

Nu kan invändas, att lagen förordnar, att om godemännen anse nödigt, att förmyndare lemnar in-teckning eller annan säkerhet för myndlings medel, så ega de att annäla det för rätten, som sedan efter förmyndarens hörande förordnar, såsom nödigt och skäligt pröfvas (§ 11). Men då kan det vara för sent. Hans egendom kan då vara så in-tecknad, att en in-teckning derutöfver icke ens är värd så mycket som det papper, hvarpå den är skriven, och den stämpel, hvarmed den är belagd. Och att pre-stera annan säkerhet lär väl ej bli lätt, sedan hans ställning blifvit så tvifvelaktig, att godemännen ansett sig böra taga detta steg. När mynd-lingen sedan skall hafva ut sitt, finnes litet eller intet att taga, och ingen är, som ersätter honom hans förlust eller delar den med honom. Han får bära den ensam. Staten, domstolen, godemännen äro utan allt ansvar. Jag känner till en händelse, der förmyndaren hade spekulerat med sin myndlings penningar. Hade det lyckats, så hade han gjort sig en god förtjenst. Nu misslyckades det, och vid redogörelsen för sitt förmynder-skap lemnade han den myndig blifne nära 120 tusen kronor i fullkomligt värdelösa värdepapper. Förmyndaren var fullkomligt insolvent; en rät-tegång hade endast åstadkommit skandal inom en förnäm familj utan ett öres vinst för den andre. Och så fick saken i all tysthet passera. Och i tyst sorg begrafvas nog de flesta händelser af detta slag.

I ett i Upsala universitets årsskrift 1883 infördt vetenskapligt arbete med titel: »Om tillsynen å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom samt om förmyndarekamrar enligt svensk rätt» har den nuvarande justi-tieombudsmannen med stor grundlighet behandlat denna fråga. Och han slutar sin framställning med följande ord:

»Vill samhället, hvilket måste vara dess oeftergifliga pligt, gifva de myndige en fullkomlig trygghet att få behålla sina egodelar, är det nöd-vändigt, att detsamma ikläder sig *skyldighet att svara för de förluster, som vid förvaltningen kunna uppkomma*. Förbinder sig samhället, vare sig staten eller kommunen, till en sådan ansvarighet, lär väl deraf med nödvändighet följa, att staten eller kommunen också öfvertager sjelfva för-valtningen, hvadan tanken att råda bot emot bristerna endast genom skärpta kontroller får öfvergifvas. Frågan blir då denna: bör staten eller bör kommunen förvalta den omyndiges egendom och garantera densamma? Vi tro det vara riktigast, att *staten* sjelf åtager sig denna sak. Vore det endast fråga om förvaltning, kunde kommunen måhända vara lämplig att ombesörja denna; men om med förvaltningen måste förenas ansvarsskyl-dighet, blir bördan för tung att skäligen kunna läggas på vare sig de

större eller de mindre kommunerna, hvilka måste anses mindre egnade att hvar inom sitt område ansvara för möjliga förluster, än staten att bära alla riskerna för hela riket.»

»Man må ej emot ett statens öfvertagande af ifrågavarande förvaltning och ansvarsskyldighet invända, att staten derigenom skulle ådraga sig allt för känbara utgifter. Den summa, hvarför staten hade att ansvara, blefve visserligen mycket stor, men sjelfva förvaltningen borde naturligtvis så ordnas, att de omyndige finge bära kostnaderna därför, och ej heller skulle statens garanti medföra några utgifter, om det, likaledes på de omyndiges bekostnad, bildades en reservfond, hvilken borde kunna blifva nog stor att betäcka äfven de mest utomordentliga förluster. Genom dessa åtgärder vederfores de omyndige ingen orättvisa: kostnaderna för förvaltningen af sin egendom borde de naturligtvis, liksom alla andra, sjelfva bära, och till kostnaderna för en god förvaltning måste räknas jemväl de nödiga tillskotten till en reservfond. Ej heller skulle dessa kostnader blifva särdeles betungande för de omyndige. Visserligen är det antagligt, att desse ej kunde påräkna fullt så hög ränta å sina medel, som de nu i allmänhet åtnjuta; men sådant vore ju i sin ordning, enär säkerheten för medlen nu ej kan sägas vara fullgod, men densamma, om staten öfvertog förvaltningen och iklädde sig ansvaret, blefve den bästa möjliga.»

»Danmark gifver ett exempel på genomförandet i detalj af dessa grundsatser. Vi vilja ej inlåta oss på den frågan, huruvida med lagstiftningen i detta land till förebild en central, för hela riket (möjligen med undantag af vissa nordliga delar) gemensam förmyndarekammare i hufvudstaden lämpligen kunde inrättas och förses med filialkontor i orterna hos dertill egnade embetsmyndigheter eller penninginrättningar, eller om möjligen flera förmyndarekamrar blefve af nöden. Dermed vare huru som helst. Hufvudvigten ligger deruppå, att *staten* tager förvaltningen i sin hand, och att *staten* i sammanhang dermed ikläder sig skyldighet att svara för de förluster, som kunna uppkomma. Förr än man kommit derhän, tro vi ej, att frågan fått sin rätta lösning.»

Det torde bli svårt att jäfva dessa ord. Och det lär väl icke heller vara nödvändigt att antaga, att det »ännu icke», som justitieministern uttalade i Andra Kammaren den 12 mars 1870, och det »åtminstone icke för närvarande», som han uttalade i statsrådet den 17 juli 1882, måste räcka till dagarnes ände. Det torde år 1899 kunna ändras till ett »nu, just nu»!

Vid granskning af motionerna har utskottet, med allt erkännande af deras beaktansvärda syfte, dock ej kunnat biträda de förslag till ändrade grunder för vår förmynderskapslagstiftning, hvilka i dem innehållas.

Hvad först angår de faktiska omständigheter, som enligt motionärernas förmenande skulle påkalla en genomgripande förändring af lagstiftningen härutinnan, gifver enligt utskottets åsigt erfarenheten vid handen, att de omyndiges tillgångar i regel förvaltas på ett tillfredsställande sätt och att det endast i ganska sällsynta undantagsfall förekommer, att de omyndige, genom förmyndarens åtgöranden få vidkännas förlust af eller större minskning uti sina tillgångar.

Utskottet håller ock före och finner af sistnämnda förhållande bekräftadt, att de garantier mot förmyndares missbruk af sin förvaltningsmyndighet, dem vår lag stadgat, ega, der de rätt användas, en ganska hög grad af effektivitet.

Redan bestämmelserna om förmyndares tillsättande synas välagnade att förebygga missförhållanden. I den föräldrar enligt lag tillkommande rätt att sjelfve utse förmyndare för sina barn ligger sålunda en ganska verksam garanti mot förskingring af dessas tillgångar, då föräldrarne hafva tillfälle att välja en person, om hvars pålitlighet och vederhäftighet de kunna vara förvissade. Äfven rätten kan, då den har att utse förmyndare, i de flesta fall om den ifrågasatte förmyndarens ställning och egenskaper inhemta så tillförlitliga uppgifter, att faran för olämpliga och ovederhäftiga förmyndares tillsättande reduceras till ett minimum.

Hvad sedermera angår kontrollen å förmyndareförvaltningen, synas motionärerna i allt för hög grad hafva underskattat betydelsen af de härom gifna föreskrifterna, om de noggrant tillämpas. Den granskningsrätt, som enligt 10 § i lagen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom tillkommer gode männen, innefattar äfven rätt att infordra de omyndig tillhörande värdehandlingar, och enligt 11 § i sagda lag ega gode männen befogenhet och skyldighet att hos rätten för vederbörlig åtgärd göra anmälan, så snart till deras kännedom komma omständigheter, som häntyda, att förmyndare ej rätteligen förvaltar den omyndiges egendom eller af annan orsak ej är lämplig att förmynderskapet förestå. I kraft af dessa bestämmelser kan onekligen, om gode männen vilja rätt fylla sin uppgift, kontrollen å förmyndareförvaltningen blifva synnerligen verksam och betryggande. Att fall förekomma, då förluster för myndlingar inträffa, är obestridligt; men utom det, att dessa fall — såsom redan anmärkts — höra till sällsyntheterna, hafva de tvifvels utan,

der de inträffat, haft sin grund icke så mycket i någon den nu gällande lagstiftningens bristfällighet som i vederbörandes underlåtenhet att så, som sig bör, tillämpa dess bestämmelser.

Ehuru utskottet sålunda håller före, att de beträffande värden af omyndigs egendom nu gällande bestämmelser, hvilka hos oss nationelt utvecklats sig och särskildt äro afpassade efter våra förhållanden, äro, i stort sedt, tillfredsställande, skulle naturligtvis utskottet ej hafva något att invända mot dessa bestämmelsers kompletterande och förändring i syfte af ökad trygghet för de omyndige, för så vidt detta kunde åvägbringas utan att olägenheter i andra afseenden uppkomme.

Då obestriddigen ett stadgande i den af motionärerna ifrågasatta rigtningen — att ställa alla omyndiges tillgångar i lös egendom under omedelbar vård af offentlig myndighet — skulle tillförsäkra de omyndige ett ännu kraftigare skydd än nu gällande förvaltningsbestämmelser, skulle utskottet alltså ej motsätta sig detsamma, om ej de deraf föranledda olägenheterna öfvervägde fördelarne. Detta skulle emellertid enligt utskottets tanke blifva fallet.

Under nuvarande förhållanden, då förmyndare på eget ansvar och efter eget bepröfvande få förvalta sina myndlingars medel och de alltså kunna begagna sig af yppade gynsamma tillfällen att fördelaktigt placera tillgångarne, kunna de omyndige merendels tillförsäkras ganska god ränta å sina penningar, utan att säkerheten deraf lider. Skulle deremot förvaltningen öfvertagas af offentlig myndighet, blefve ett sådant användande af tillfälliga konjunkturer omöjliggjordt. Placeringen måste då ske efter vissa allmänna normer, och räntan komme att sjunka. Då derjemte de omyndige sjelfve finge vidkännas kostnaderna för förvaltningen, komme den af motionärerna förordade ändringen att förorsaka en afsevärd minskning i de omyndiges inkomster, en påföljd, som blefve särskildt känbar för sådana omyndige, hvilkas tillgångar äro så knappa, att de endast i händelse af synnerligen fördelaktig placering förslå till kostnaderna för upphålle och uppfostran; och i vårt land torde sistnämnda förhållande få anses vara regel.

Äfven uti andra afseenden skulle olägenhet vållas genom den ifrågasatta lagändringen. Förmyndarne blefve underkastade ej ringa besvär genom den skriftväxling med förvaltningsmyndigheten, som allt som oftast måste förekomma, och genom iakttagande af de formaliteter, som måste fordras för utfående af hos förvaltningsmyndigheten innestående medel. Särskildt för sådana orter, som komme att ligga på långt afstånd från

den plats, der förvaltningsmyndigheten hade sitt säte, blefve olägenheterna i antydda hänseende ganska betydande.

Slutligen torde böra erinras om den skada och de olägenheter, som otvifvelaktigt skulle uppstå i de fall, då medel, som tillfölle omyndige, vore insatta i något affärsföretag, ur hvilket de måste uttagas för att ställas under förvaltningsmyndighetens vård.

Nu kunde emellertid ifrågasättas, att man, äfven om det ej ansåges böra stadgas skyldighet att öfverlemna omyndiges lösa egendom till förvaltning af offentlig myndighet, borde så mycket tillmötesgå motionärernas önskningsar, att man beredde dem, som det önskade, tillfälle att i offentlig myndighets vård anförtro dylika medel. I och för sig är häremot intet att erinra, men då behofvet ej är synnerligen framträdande, lär ej vara skäl att härför vidtaga särskild åtgärd. Kommer åter, på sätt af justitiekanslaren ifrågasatts uti det yttrande han afgifvit i anledning af Riksdagens skrifvelse angående kontroll öfver vården och förvaltningen af fromma stiftelser, en sådan anordning till stånd, att sådana fonder få öfverlemnas till förvaltning af någon statens myndighet, lär anledning föreligga att taga under öfvervägande, huruvida ej rättighet kunde medgifvas att i samma myndighets vård anförtro jemväl omyndigs medel.

Under åberopande af det anförda föranlåtes utskottet alltså hemställa:

- 1:o) att friherre Klingspors förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas;
- 2:o) att herr Nilsons ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt
- 3:o) att herr Waldenströms föreliggande motion icke heller må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 1 maj 1899.

På lagutskottets vägnar:

K. S. HUSBERG.

Reservation

af herrar *Husberg* och *Ohlsson*, hvilka ansett, att utskottet bort i anledning af föreliggande motioner tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida icke mera betryggande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges tillgångar i kontanta medel och värdehandlingar kunde ernås, samt i sådant fall låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Herr *Sandqvist* har begärt få antecknadt, att han, till följd af erhållen ledighet från riksdagsgöromålen, icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
